

คำประกาศเกียรติคุณ

พระไพศาล วิสาโล

ปรีชญาคุณูปัณทิตกิตติมศักดิ์
สาขาวิชาสังคมศาสตร์

พระไพศาล วิสาโล นามเดิม ไพศาล วงศ์วรวิสิทธิ์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๐๐ สำเร็จการศึกษาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๒๓ ในระหว่างการศึกษาได้ทำงานด้านสื่อและกิจกรรมศาสนาเพื่อสังคม รวมทั้งได้ทำงานด้านสิทธิมนุษยชนโดยมีบทบาทในการช่วยเหลือผู้ถูกคุมขัง ด้วยสาเหตุทางการเมืองจากเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๙ ก่อให้เกิดความเข้าใจเชิงโครงสร้างต่อสังคม การเมือง และวัฒนธรรม เป็นอย่างดี ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๕๒๖ ได้บรรพชาอุปสมบท ณ วัดทองนพคุณ กรุงเทพมหานคร และอุทิศตนแสวงหาความหมายของชีวิต และบทบาทของมนุษย์ต่อสังคม ผ่านการศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง และจำพรรษา ณ วัดป่าสุคะโต จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งได้พัฒนาเป็น ศูนย์กลางการปฏิบัติธรรมและการทำงานเพื่อสังคม สืบมาจนปัจจุบัน

ตลอดเส้นทางแห่งสมณธรรม พระไพศาล วิสาโล ได้น้อมนำหลักธรรมสู่การเกื้อกูลสังคมอย่างต่อเนื่อง มุ่งพัฒนาพระพุทธศาสนาให้เป็นพลังแห่งปัญญาและจริยธรรม เชื่อมโยงหลักธรรมกับวิถีชีวิตร่วมสมัย ซึ่งล้วนมีคุณค่าสารประโยชน์ ไม่จำกัดเพียงเฉพาะชาวพุทธเท่านั้น หากแต่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมเพื่อคลี่คลายความทุกข์ ความขัดแย้ง และความเปราะบางของมนุษย์ในสังคม นอกจากนี้ พระไพศาล วิสาโล ยังมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงวัดกับชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมการพัฒนาจิตใจควบคู่ความเจริญทางวัตถุ ส่งเสริมและพัฒนาวัดป่าสุคะโตให้เป็นทั้งสถานที่ปฏิบัติธรรมและพื้นที่แห่งการเรียนรู้ร่วมกัน บ่มเพาะคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม สะท้อนแนวคิดที่ว่า การพัฒนาชุมชนที่แท้จริง ต้องพัฒนาจิตใจ ปัญญา และความสัมพันธ์ของผู้คนควบคู่กัน จึงจะก่อให้เกิดความสมดุลและความยั่งยืนของสังคม

พระไพศาล วิสาโล นับเป็นผู้นำทางความคิดและปัญญา ได้ถ่ายทอดพุทธธรรมโดยเชื่อมโยงหลักธรรมเข้ากับสถานการณ์ร่วมสมัย ทำให้ผู้คนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ทั้งในมิติส่วนตัวและมีติสังคม บทบาทที่โดดเด่นและสร้างกระแสความตระหนักต่อสังคมไทยประการหนึ่งคือ ได้ริเริ่มแนวคิด “การเผชิญความตายอย่างสงบ” ซึ่งได้สร้างให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความตาย มองความตายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต มิใช่สิ่งที่ต้องหวาดกลัวหรือหลีกเลี่ยง หากแต่เป็นโอกาสสุดท้ายของการเรียนรู้และปล่อยวางอย่างมีสติ รวมทั้งได้เผยแพร่แนวคิดตามหลักพุทธธรรม “มรณสติ” คือ การระลึกถึงความตายอยู่เสมอ เพื่อใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท และ “การเตรียมตัวก่อนตาย” ทั้งด้านจิตใจ ความสัมพันธ์ และการจัดการเรื่องค้างคาเพื่อไม่ให้มีภาระผูกพัน

นอกจากนี้ พระไพศาล วิสาโล ได้นำวิธีการและหลักธรรมพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ใน “การดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายแบบองค์รวม” ที่คำนึงถึงมิติทางกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ ไม่มุ่งเพียงยื้อชีวิตด้วยเทคโนโลยีทางการแพทย์ แต่ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิต โดยการจัดทำ “พินัยกรรมชีวิต (Living Will)” เพื่อแสดงเจตนารมณ์ในการรักษาพยาบาลวาระสุดท้ายที่จะไม่ยื้อความตายด้วยเทคโนโลยีที่สร้างความทรมานเกินความจำเป็น ซึ่งช่วยให้แพทย์และญาติไม่ต้องลำบากใจในการตัดสินใจ และเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยได้จากไปตามวิถีธรรมชาติอย่างสงบ โดยตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา พระไพศาล วิสาโล ได้ขับเคลื่อนแนวคิดนี้ผ่านหลักสูตรอบรมและการบรรยายแก่นุคลากรทางการแพทย์ อาสาสมัคร และประชาชนทั่วไป ส่งเสริมระบบการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายตามหลักพุทธธรรม ทำให้เกิดความตื่นตัวเรื่อง “การตายดี” ในสังคมไทยอย่างกว้างขวาง และช่วยปรับทัศนคติจากการยื้อชีวิตอย่างทุกข์ทรมาน สู่การจากไปอย่างมีศักดิ์ศรี สงบ และเปี่ยมความหมาย

ในฐานะนักคิด นักเขียน และนักปาฐกถาผู้ทรงคุณค่า พระไพศาล วิสาโล มีผลงานหนังสือกว่า ๑๘๐ เล่ม และสื่อธรรมะจำนวนมาก ครอบคลุมประเด็นความหมายและคุณค่าของชีวิต จิตสำนึกสาธารณะ การอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ตลอดจนแนวทางสันติวิธีในการจัดการความขัดแย้ง นอกจากนี้ยังถ่ายทอดธรรมะผ่านสื่อสมัยใหม่ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย เชื่อมโยงพุทธธรรมกับบริบทสังคมร่วมสมัยได้อย่างลุ่มลึก ช่วยชี้แนวทางและปลุกสติสังคมทั้งในระดับชุมชน ประเทศ และนานาชาติ

ในด้านสิ่งแวดล้อม พระไพศาล วิสาโล ได้แสดงบทบาทอันโดดเด่น ในการรณรงค์อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่องยาวนาน กว่าสามทศวรรษ เมื่อครั้งเหตุการณ์ไฟป่าภูหลง อันเป็นป่าต้นน้ำลำปะทาว จังหวัดชัยภูมิ เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๕๔ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่พื้นที่ ป่าเกือบ ๓,๐๐๐ ไร่ พระไพศาล วิสาโล ได้ประสานความร่วมมือกับ หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ดำเนินการฟื้นฟูผืนป่าให้กลับคืนสู่ ความอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง ด้วยแนวคิดที่ตระหนักถึงความเชื่อมโยงอันลึกซึ้ง ระหว่างป่ากับวิถีชีวิตมนุษย์ อันมีรากฐานจากหลักพระพุทธศาสนาซึ่งสอน ให้เห็นความสัมพันธ์เกื้อหนุนกันของสรรพสิ่งทั้งปวง ก่อให้เกิดคุณูปการ สำคัญต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและปลูกจิตสำนึกสาธารณะอย่างยั่งยืน

จากผลงานอันเป็นที่ประจักษ์ สามารถสร้างคุณประโยชน์ให้ต่อ สังคมและพุทธศาสนามาโดยตลอด พระไพศาล วิสาโล ได้รับการยอมรับ อย่างกว้างขวางในสังคม โดยได้รับรางวัลและเกียรติยศจากหน่วยงาน และสถาบันต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อาทิ รางวัลพุทธคุณูปการประเภท ราชตฤณรติคุณ จากคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๕๔ รางวัลเกียรติคุณดำเนินงาน ดีเด่น ด้านการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จากกระทรวง สาธารณสุข เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๕๔ รางวัลศรีบูรพา จากกองทุนศรีบูรพา และสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นพระสงฆ์รูปแรกที่ได้รับรางวัล เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๕๓ ประกาศเกียรติคุณผู้มีคุณูปการต่อกระทรวง สาธารณสุข ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข เมื่อ ปีพุทธศักราช ๒๕๕๒ รางวัลชูเกียรติ อุทกะพันธุ์ หนังสือดีเด่นสาขาศาสนา

และปรัชญาเรื่อง “พุทธศาสนาไทยในอนาคต : แนวโน้มและทางออก จากวิกฤต” เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๔๘ รางวัลบุคคลดีเด่นด้านสันติภาพ ในวาระครบรอบ ๑๐๐ ปีชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๔๓ และรางวัลด้านการอ่าน การเขียน และการเผยแพร่ความรู้อื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งล้วนเป็นเครื่องยืนยันถึงคุณค่าของผลงานและบทบาทในฐานะนักคิดทางสังคมและผู้นำทางจริยธรรม อันเกื้อกูลประโยชน์ต่อสังคมไทยอย่างต่อเนื่องและยาวนาน

นอกจากนี้ พระไพศาล วิสาโล ยังเป็นแบบอย่างแห่งการดำรงตนอย่างสมณะ ซื่อสัตย์ต่อหลักธรรม และมั่นคงในศีลาจารวัตร ปฏิเสธลาภสักการะและสมณศักดิ์ เป็นพระที่มีสมณะเป็นแบบอย่างทั้งดงาม เปี่ยมด้วยเมตตาและความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ มุ่งเน้นการปฏิบัติธรรมและการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง อุทิศตนในการทำงานเพื่อสงเคราะห์ผู้อื่นและสังคมหลากหลายมิติ ดำรงตำแหน่งในมูลนิธิและองค์กรสาธารณะกุศลต่าง ๆ อาทิ ที่ปรึกษาชมรมเด็กรักนกกรัษณ์ธรรมชาติ จังหวัดชัยภูมิ กรรมการมูลนิธิสุขภาพไทย ประธานเครือข่ายพุทธิกา ประธานโครงการธรรมยาตราเพื่อฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ ลุ่มน้ำลำปะทาว จังหวัดชัยภูมิ ที่ปรึกษาและวิทยากรจัดอบรมโครงการเผชิญความตายอย่างสงบ เครือข่ายพุทธิกา กรรมการมูลนิธิส่งเสริมสันติวิธี และที่ปรึกษาโครงการส่งเสริมสุขภาวะทางปัญญา เครือข่ายพุทธิกา เป็นต้น ปฏิปทาของพระไพศาล วิสาโล ล้วนสร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นแก่สังคมไทย ในยามที่สังคมเผชิญวิกฤตศรัทธา และเป็นหลักยึดทางจริยธรรมที่สำคัญของสังคมในปัจจุบัน

ด้วยเกียรติประวัติและผลงานอันเป็นที่ประจักษ์ของ พระไพศาล
วิสาโล ในการอุทิศตนเพื่อความสงบสุขและร่วมมือของสังคมด้วยความรู้
ความสามารถทางพุทธธรรม บูรณาการองค์ความรู้ทางศาสนาและ
สังคมศาสตร์อย่างลึกซึ้ง และเป็นปูชนียบุคคลผู้ทรงคุณค่าทางปัญญา
คุณธรรม และจริยธรรม อันควรแก่การเชิดชูเกียรติและยกย่องเป็นแบบ
อย่างแก่สังคมไทยและสังคมโลก กอปรกับศิลาจารวัตรอันดีงามที่สามารถ
ยึดเป็นแบบอย่างของสังคม พึงได้รับการยกย่องให้เป็นบรรทัดฐานให้ผู้อื่น
เจริญรอยตาม ดังนั้น สภามหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จึงมีมติเป็นเอกฉันท์
เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๖๙ ให้ พระไพศาล วิสาโล
ได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชา
สังคมศาสตร์ เพื่อเป็นเกียรติประวัติสืบไป

